

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Om det attende Aarhundredes Oplysning i Salighedens Sag

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 27. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1825_410_2-txt-shoot-idm379/facsimile.pdf (tilgået 03. august 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Beerding kan giøre enten paa Taknemmelighed eller Troværdighed, og da den umælig kan vise, det er Alvor med Tolerancen i dens Skiel, uden ved at vise den i samme Grad med os, som den fordrede den af vore Fædre. Det nyttre slet ikke, om man vil sige, at Allden til det attende Aarhundredes Oplysning ei, som Fædrenes til den Lutherske, er grundet paa blind Tro, men paa klar Indsigt, thi om saa var, da maatte man saameget besbeere indse, at det kun var os som kunde tabe, og den Hæere Oplysning som maatte vinde, ved en grundig Underfølgelse og usforpildt Spet; men jeg skal ikke nægte, det er min Overbeviisning, at aldrig noget Bæn har med blindere Tro vedkiendt sig den Lutherske Oplysning, end de Fjeste nuomstunder, baade Gamle og Unge, vedkiende sig det attende Aarhundredes, thi de vide saadantlig faalide at besvare Indvendingene imod dens Følgelse, at de slet ikke begribe, hvorledes der kan indvendes det Mindste derimod, troe, i høieste Enfoldighed, at selv de grundigste Indvendinger maa dog i Grunden være usornuflige, siden de stride imod hvad deres Lærere og de Kalde fornuftigt, saa det gaar med Sornuften som med Oplysningen, man forstaaer almindelig, hvad der skal bevises: at det attende Aarhundrede, der naturligviis talde om Fornuft og Oplysning, efter sin Sornstand, at det ogsaa virkelig best forstod sig paa, hvad Fornuft og Oplysning i Grunden vilde sige. Saaledes bestandig at forstaae, som en afsjort Sag, hvad der netop er det store Spørgsmaal, det kaldte vore Fædre at vavle, og vi maa nu kalde det *petitio principii*, eller giøre det saa fint et Navn, som vi vil, saa er det lige vist, at hvem der lærer sig saaledes ad, han troer blindt, og er saare langt fra klar Indsigt.

Saaledes mener jeg da, det er ligesom, at man ingen Herdom burde have imod os, enten fordi vi vil beskrive Noget, der kaldes Oplysning, men, i vore Dage, slet ikke for-

stener dette Navn, eller fordi vi mødte det attende Aarhundredes Kloge og lærde Mand, da det ikke er i vort eget Navn, men paa de forrige Aarhundredes, paa de langt flere, i vore Dage, langt Klogere og lærere Mandes Begne, med hvis Røst netop det attende Aarhundredes Afgude pløiede, og vant saaledes Væddemalet.

J Dørlige tanker jeg, der er Ingen af os, som jo af Hjertet ønsker, at ældre, lærtere, navnkundigere Mand vilde paatage sig den Uleilighed, at gjendrive det attende Aarhundredes mange og store Vildfarelser, som det gav Navn af Oplysning, men da det hidtil ikke, saaledes i det Samlede og i det Enkelte, er sket, og det ei der opfattes et Diablik længe end nødvendigt, saa bør og vil vi gjøre vort Bedste, vise paa, at selv en saare usfuldkommen Gjenrivelse er meget bedre end slet ingen. Og hvad nu især mig angaar, da erklærer jeg høitidelig, at jeg finder mig kun lidt oplagt til at gaar saaledes i Strid, da det er mig yderst kjedsommelig, at være en flittig Læser af det attende Aarhundredes Bøger, og det virkelig synes mig, nu som før, at Forfattere af det attende Aarhundredes Oplysning, og da især af hvad jeg kalder den Tøllerske Erigese, den Hønløste Kirkehistorie, den Wegschelberske Dogmatik, eller i det Hele den Semlerske Theologie, at de er, aandelig talt, aldeles vaabenløse, saa det var Spad at saare sig til Ridder paa dem, hvis de ikke selv udvokste til Strid, og anfaas af Mange, især i det lille Danmark, for uovervindelige Kamper. Naar jeg hertil lægger, hvad dog neppe kan findes urimeligt, at jeg helst opoffrede mine Kritimer til poetiske og historiske Systemer med Mand og Tidsalder, der ere mig, baade som Dannemand, Digter og Christen, langt anderledes tiltrækkende, end det attende Aarhundrede med sine, i det Mindste poetiske og historiske talt, pygmaiske Heroer, saa maa man vel troe, det er mit Alvor, at jeg helst vil have saa lidt som muligt med denne Strid